

Vihdin kierrätyskeskustoiminnan selvittäminen

Kierrätyskeskuksen perustaminen

142/14.00.02/2015

Kh 04.05.2015 § 84

Vihdin kunnan työllisyystilanne on taloudellisen taantumien johdosta heikentynyt nopeasti. Kun vielä vuoden 2012 lopussa työttömiä työnhakijoita oli 1086, oli määrä vuoden 2014 loppuun mennessä noussut jo 1602:een ja maaliskuun 2015 lopussa ollaan luvussa 1635. Tilanne on huono lähes koko Uudellamaalla, ja Vihdin työttömyysaste maaliskuun 2015 lopussa, 11,1 %, edustaa Helsingin seutukunnan keskitasoa (10,9 %).

Myös yli vuoden työttömänä olleiden pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut vuoden 2012 alun 181 pitkäaikaistyöttömästä vuoden 2014 lopun 519 pitkäaikaistyöttömään eli kolmessa vuodessa määrä on lähes kolminkertaistunut. Taloudellinen tilanne ei näytä kohentumisen merkkejä, joten työllisyystilanteen on ennustettu heikkenevän edelleen.

Kunnat ovat vuoden 2014 loppuun saakka maksaneet työmarkkinatuen kuntaosuutta 50 % yli 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden työttömien työnhakijoiden osalta, jotka eivät ole aktivointitoimenpiteiden piirissä. Vihdissä työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin vuoden 2014 aikana kaikkiaan lähes miljoona euroa. Vuoden 2015 alusta kuntien 50 % rahoitusosuus kattaa kaikki yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneet ja rahoitusosuus nousi 70 %:iin yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneiden osalta. Maaliskuun 2015 loppuun mennessä kunta on maksanut kuntaosuutta 375 933 euroa, keskimäärin 364 euroa per henkilö. Kaikkiaan Vihdin työmarkkinatukimenojen ennustetaan nousevan kaikkiaan n. 800 000 euroa vuodessa ilman ennakoitua työttömyyden kasvun vaikutusta.

Vihdin kuntaan perustettiin vuoden 2014 alusta remonttipartio, joka on työllistänyt ensimmäisen toimintavuotensa aikana jo 32 työtöntä työnhakijaa lähinnä kuntouttavan työtoiminnan tai työkokeilun kautta. Nuorisopalveluiden työpaja Wihtori on tarkoitettu lähinnä nuorille, joiden on haasteellista työllistyä suoraan avoimille työmarkkinoille. Karviainen vastaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä sekä omassa työpajassa että osittain ostopalveluna ulkoisilta palveluntuottajilta.

Vihdin kunta on työllistänyt työttömiä työnhakijoita jonkin verran omaan organisaatioon, mutta mahdollisuudet siihen ovat varsin rajalliset. Yksityisen sektorin mahdollisuudet työllistämiseen palkkatuesta huolimatta ovat myös heikommat huonon taloustilanteen johdosta. Työmarkkinatuen kuntaosuuden kustannusten hillitsemiseksi tarvitaan työpaikkoja, joiden avulla lähinnä yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneet on mahdollista työllistää vähintään kuuden kuukauden ajaksi, jonka jälkeen kunnan maksamaan työmarkkinatukea tulee maksettavaksi vasta uuden 300 päivän työmarkkinatukiajan jälkeen.

Kuntaan esitetään perustettavaksi kierrätyskeskus, johon voitaisiin työllistää kerrallaan n. 20 työtöntä työnhakijaa. Työpaikat on tarkoituksenmukaista varata ennen kaikkea sellaisille työttömille työnhakijoille, jotka ovat saaneet työmarkkinatukea vähintään 300 päivää ja joiden osalta työllistyminen tarjoaa sellaista olennaista työkokemusta, joka helpottaa työllistymistä avoimille työmarkkinoille kierrätyskeskuksessa työskentelyn jälkeen. Toimintaan on mahdollista ottaa kerrallaan myös muutama kuntouttavan työtoiminnan asiakas.

Kierrätyskeskuksen toiminta-ajatuksena on korjata ja myydä kierrätyskelpoista, luovutettua materiaalia sekä tarvittaessa tarjota kuljetuspalveluita sekä koneiden ja laitteiden vuokrausta. Kierrätyskeskuksessa on tarkoitus ylläpitää myös pienimuotoista kahvilatoimintaa. Kierrätyskeskuksen työntekijät hakevat tarvittaessa kierrätyskelpoisen materiaalin asiakkaalta tai huolehtivat sen vastaanotosta kierrätyskeskuksessa. Korjattavat esineet ja laitteet kunnostetaan, hinnoitellaan ja laitetaan myyntiin joko kierrätyskeskuksen toimitilassa tai mahdollisesti myös verkkokaupassa. Kierrätyskeskuksen puitteissa on mahdollista harjoittaa myös pienimuotoista kuljetustoimintaa sekä mahdollisesti muuttoa. Suurempia laitteita ja koneita voidaan myös vuokrata asiakkaalle.

Kierrätyskeskuksen toiminta suunnitellussa laajuudessa edellyttää sitä, että sen palveluksessa työskentelee vähintään kaksi vakinaisessa työsuhteessa olevaa työntekijää, toiminnanjohtaja ja työnohjaaja. Tällä vakinaisen henkilöstön määrällä voidaan työllistää kerrallaan noin 20 työtöntä työnhakijaa. Vakinaisen henkilöstön määrää kasvattamalla voidaan lisätä myös työllistettävien määrää toiminnan vakiintuessa. Jatkossa voidaan harkita myös remonttiryhmän toiminnan siirtämistä samaan tilaan kierrätyskeskuksen kanssa, jotta työnjohtoresurssia sekä koneita ja laitteita voitaisiin käyttää tarkoituksenmukaisemmin.

Kierrätyskeskuksen toiminnallisena tavoitteena on luoda työllistymistä edistäviä toimintamalleja ja sitä kautta vaikuttaa kunnan maksettavaksi tulevaan työmarkkinatuen kuntaosuuteen. Kun vähintään 300 päivää työmarkkinatukea saanut työtön työnhakija työllistyy vähintään kuuden kuukauden ajaksi, tulee työmarkkinatuen kuntaosuus hänen osaltaan maksettavaksi vasta työsuhteen päättymistä seuraavan 300 päivän jälkeen.

Taloudellisten vaikutusten lisäksi kierrätyskeskustoiminnalla pyritään mahdollistamaan pitkäaikaistyöttömälle mielekäs työllistymisjakso sekä työllistymisen kannalta arvokasta työkokemusta. Kierrätyskeskustoiminta mahdollistaa monipuolisia työllistymismahdollisuuksia eri ammattialojen osajille kuten kuljetus, kunnostus, myynti, kahvilatoiminta, mainonta, it-palvelut, sisustaminen, liiketoimintaosaaminen, asiakaspalvelu, ym. Samalla kierrätyskeskus edistää kestävästä kehityksestä ja eettisen kuluttamisen tavoitteita ja mahdollistaa toimeentulotuen käytön vähenemisen tarjoamalla kohtuuhintaisia perustarvikkeita toimeentulotukiasiakkaille.

Koulutus kuntayhtymä Luksia on hakenut ESR-rahoitusta Vihdin, Karkkilan, Lohjan ja Hangon yhteiselle työllistämishankkeelle. Mikäli hankkeelle

myönnetään rahoitus, on sen kautta mahdollisuus saada ainakin kierrätyskeskuksen toiminnanjohtajan palkkakustannuksiin tukea hankkeen kestoajan. Lisäksi hankkeen kautta kierrätyskeskukseen työllistettäville voidaan tarjota erilaista työllisyyttä edistävää koulutusta. Rahoituspäätös on odotettavissa kevään aikana.

Kierrätyskeskustoiminnan tavoitteena on kattaa työmarkkinatuen kuntaosuuden säästöillä ja toiminnan tuotoilla toiminnasta aiheutuvat kustannukset. Toiminnan kannattavuus edellyttää sitä, että työttömien työnhakijoiden työllistymiseen saadaan TE-keskuksen myöntämää palkkatukea. Asiasta on keskusteltu alustavasti Uudenmaan TE-keskuksen kanssa. Alustavien laskelmien mukaan kierrätyskeskuksen vuosimenot pystytään kattamaan n. 200 000 euron myyntituotoilla. Toiminnan luonteen johdosta tähän liittyy paljon epävarmuustekijöitä, ja kierrätyskeskuksen toimintapaa ja kannattavuutta onkin syytä seurata tarkasti.

Kierrätyskeskustoimintaa voidaan harjoittaa joko kunnan omana toimintana, yhdistyksen, säätiön ym. toimijan tai perustettavan sosiaalisen yrityksen muodossa. Sekä kunta, yhdistys, säätiö että sosiaalinen yritys ovat oikeutettuja saamaan palkkatukea sekä niille voidaan myöntää työllisyyspoliittista avustusta erityisehdoin. Sosiaaliselle yritykselle voidaan erityistukiä lisäksi hakea kaikkia normaaleja yritystukia, mm. starttirahaa.

Toiminnan luonteen selkiyttämiseksi olisi perusteltua perustaa kierrätyskeskus ensin kunnan omana toimintana ja harkita jatkossa sen mahdollista yhtiöittämistä tai muuta toimintamuotoa. Kuntalain 2 a §:n mukaan kunta ei saa toimia kilpailutilanteessa markkinoilla, vaan tehtävä on annettava osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi, ellei kunta tuota lain perusteella omana toimintanaan palveluja kunnan asukkaille. Kierrätyskeskuksen toiminta-ajatuksena on nimenomaan työllistäminen, jonka tavoitteena on vähentää kunnan maksettavaksi tulevaa työmarkkinatuen kuntaosuuden määrää, eikä sen ole tarkoitus kilpailla markkinoilla toimivien yritysten kanssa.

Työmarkkinatuen kuntaosuuden kustannukset on vuoden 2015 talousarviossa siirretty Perusturvakuntayhtymä Karviaisen talousarviosta kunnan talousarvioon. Siten kierrätyskeskuksen toiminta voisi ainakin aluksi käynnistyä hallinnon ja talouden tulosalueen työllisyyttä edistävänä toimintana, joka rahoitetaan työmarkkinatuen kuntaosuuksiin varatulla määrärahalta.

Kierrätyskeskuksen arvioidut kustannukset ensimmäiseltä, 1.8.2015 käynnistyvältä toimintavuodelta ovat 315 000 euroa. Kunnan työmarkkinatukimenoja säästyy arvion mukaan vastaavana aikana noin 136 000 euroa. Lisäksi kunnan on mahdollista saada työllistämiseen palkkatukea n. 40 000 euroa. Siten kierrätyskeskuksesta aiheutuisi ensimmäisen toimintavuotensa aikana kustannuksia n. 140 000 euroa. Toisen vuoden nettokustannus olisi n. 217 000 euroa ja siitä eteenpäin n. 200 000 euroa vuodessa. Kustannukset on mahdollista kattaa myyntituotoilla, ja saada siten kierrätyskeskuksen toiminta kunnan kannalta kannattavaksi. Tarvittaessa ensimmäisten toimintavuosien ajalta voidaan esittää lisämäärärahaa kierrätys-

keskuksen kulujen kattamiseksi, jos työmarkkinatuen kuntaosuuksiin varattu määräraha on ylittymässä.

Kierrätyskeskuksen toiminta on tarkoitus käynnistää mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään alkusyksystä 2015 työmarkkinatuen kuntaosuuden kustannusten minimoimiseksi. Toiminnanjohtaja on tarkoituksenmukaista rekrytoida mahdollisimman pian valmistelemaan kierrätyskeskuksen toiminnan käynnistämistä.

Hallintosäännön 28 §:n mukaan tulosalueen esimies valitsee alaisensa henkilöstön. Konsernihallinnon ja hallintokeskuksen toimintasäännön 7.2 §:n mukaan hallintojohtaja päättää kunnan yhteisistä hankinnoista ja toimialansa hankinnoista, sitoumuksista ja sopimuksista, joiden arvo on enintään 100 000 euroa. Kierrätyskeskuksen toimintaan liittyvät hankinnat ja sopimukset sekä vakinaisen henkilöstön rekrytointi on siten mahdollista tehdä hallintojohtajan päätöksellä, kunhan kunnanhallitus on myöntänyt täyttöluvan vakinaisen henkilöstön palvelukseen ottamiseen.

Oheismateriaali	Laskelma kierrätyskeskuksen kannattavuudesta
Valmistelija	Noora Nordberg noora.nordberg(at)vihti.fi, puh. 050 597 0913
Esittelijä	Kunnanjohtaja
Ehdotus	Kunnanhallitus päättää myöntää täyttöluvan kierrätyskeskuksen toiminnanjohtajan toistaiseksi voimassa olevaan työsopimussuhteeseen tehtävään 1.6.2015 alkaen.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.

Kunnanhallitus 24.04.2023 § 88
221/14.00.00/2023

Vihdin kierrätyskeskuksen toiminta ja nykytila

Vihdin kierrätyskeskus on perustettu vuonna 2015. Se on toiminta-ajatuksensa mukaisesti työllistänyt vuosien varrella palkkatuella määräaikaiseen työsuhteeseen arviolta 230 henkilöä ja tarjonnut työllistymistä edistäviä palvelujaan työllisyyspalvelujen arviolta 370-400 asiakkaalle myös työkokeilujen ja kuntouttavan työtoiminnan muodossa. Kierrätyskeskuksen palkkatuella työllistetyistä on suurin osa siirtynyt avoimille työmarkkinoille tai koulutukseen työllistämisyksikön jälkeen. Arviolta noin 10-20 % työllistetyistä palaa työmarkkinatuen kuntaosuuden saajaksi työllistämisyksikön jälkeen.

Kierrätyskeskuksen ja kunnan työllistämistä edistävien palvelujen työllistämisen myötä työmarkkinatuen kuntaosuutta on arvioitu kumulatiivisesti säästyneen eniten vuonna 2019, yhteensä noin 850 000€. Työllistämistä edistäviä palveluja on toteutettu Kierrätyskeskuksessa vakituisen työvalmentajan ja kahden määräaikaisen työnsuunnittelijan/toimintavastaavan sekä aiemmin toiminnanjohtajan

toimesta. Työllisyyspäällikön työ on kohdistettu edunvalvonnallisiin, palveluohjauksen ja työllisyydenhoidon kehittämiseen sekä johtamiseen.

Kierrätyskeskustoiminta on vakiintunutta ja houkuttelee myös ostavia asiakkaita. Tällaisia niin kutsuttuja ulkoisia asiakkaita on tullut myös kauempaa ryhmäkuljetuksilla. Vihdin kierrätyskeskusta pidetään yhtenä siisteimmistä ja palvelultaan ystävällisimmistä kierrätyskeskuksista. Myyntituotot ovat kasvaneet viime vuosina koronapandemiasta ja supistetuista aukioloajoista huolimatta. Vuonna 2021 joulukuussa aloitettu poistotekstiilinkierrätys yhteistyössä Rosk`n`Rollin kanssa on tuonut hyviä työtehtäviä Vihdin alueelle ja kasvattanut myytävää tuotevalikoimaa sekä myyntituottoja.

Vihdin kierrätyskeskus on toiminut tuloksellisesti kuntalaisten työmarkkinatukea 300 päivää saaneiden työllistämisen edistämisessä sekä siihen liittyvän valmennustoiminnan kehittämisessä. Kierrätyskeskuksen kustannuksiin verrattuna työllistäminen on ollut kunnalle kannattavaa, kun tuloihin lasketaan mukaan arvio työmarkkinatuen kuntaosuuden säästöistä. Arviolta säästö on ollut seuraavien summien suuruinen, kun kierrätyskeskuksen menoihin on lisätty tulot sekä arvioitu työmarkkinatukisäästö:

- vuonna 2017: 10 000€;
- vuonna 2018: 410 000€;
- vuonna 2019: 370 000€;
- vuonna 2020: -70 000€;
- vuonna 2021: 120 000€ ja
- vuonna 2022: -20 000€.

Kierrätyskeskuksen perusajatuksen toteuttaminen, eli työmarkkinatuen kuntaosuuden saajien työllistäminen, on kuitenkin muuttunut haasteellisemmaksi asiakassaatuuden/-ohjautuvuuden heikennyttyä vuoden 2017 jälkeen. Kohderyhmän tavoittamiseksi on tehty omaa markkinointia, lähetetty kirjeitä palvelutarpeen arvioimiseksi, neuvoteltu ja keskusteltu TE-toimiston, TYP-toiminnan ja sosiaalipalvelujen edustajien kanssa, mutta toimista huolimatta asiakasmäärissä ei ole päästy ylöspäin. Keskusteluissa ja neuvotteluissa on tullut esille, että kohderyhmällä on suurempi tuen tarve, kuin mitä nykyisillä resursseilla voidaan antaa. Lisäksi esiin on noussut kiinnostuksen puuttuminen, lakimuutokset ja asiakkaiden erilaiset tavoitteet sekä tietosuojaan liittyvät asiat, jotka ovat estäneet asiakasohjautumisen. Myös kohderyhmä on marginaalinen siihen nähden, ketkä hyötyisivät palkkatuetusta työsuhteesta.

Asiakasmäärät kierrätyskeskuksessa ovat laskeneet vuoden 2017 yhteensä 88 asiakkaasta viime vuoden 45 asiakkaaseen. Huhtikuussa 2023 asiakkaita on 18, joista uusia, kuluvana vuonna aloittaneita, on noin puolet. Tällä hetkellä näyttää siltä, että elokuussa työsuhteisia asiakkaita on 3, mahdollisesti 10, jos palkkatukityöllistämistä jatketaan. Pienillä asiakas-/henkilöstömäärillä ei toimintoja pystytä pyörittämään tai myymälää pitämään auki. Nykyinen kustannusrakenne ei myöskään tue pienen asiakas-/henkilöstömäärän hyötyjä suhteessa kustannuksiin, vaikka

myyntituloja voitaisiin kasvattaa. Asiakasohjautuvuutta on ollut eniten Nuorten Työpajalle sekä Työvoimala BOOST-työllisyyspoliittiseen hankkeeseen.

Tulevaisuus

Työllisyydenhoitoon kunnissa on vaikuttanut ja tulee vaikuttamaan tehdyt lakimuutokset. Sosiaali- ja terveystalvaiden järjestämistä vastuun siirrettyä kunnilta hyvinvointialueille kuntouttavaa työtoimintaa ei ole voinut toteuttaa kunnan yksiköissä. Neuvottelut palvelun yhteisestä tuottamisesta saadaan mahdollisesti käyntiin aikaisintaan vasta syystalvella 2023, kun hyvinvointialueella keskitytään palvelun kehittämiseen. Kuntouttava työtoiminta on toiminut kohderyhmään kuuluville asiakkaille polkuna työkokeiluun ja palkkatukityöhön.

Heinäkuussa 2023 tulee voimaan palkkatukiudistus, jonka myötä kierrätyskeskukseen ei saada enää palkattua kahdeksi vuodeksi työnsuunnittelijoita palkkatuella. Palkkatuen kesto tulee olemaan maksimissaan 10 kuukautta. Tämä ei tue kierrätyskeskuksen nykymallin muotoista työllistämistoimintaa. Työnsuunnittelijat/toimintavastaavat ovat olleet merkittävässä roolissa työhön ohjautumisen ja tekemisen suunnittelun sekä työnjohdon tukena, mikä on vaatinut pidempiaikaista perehtymistä. Lyhyemmän 10 kk kestävän työsuhteen aikana perehtymisen tulisi olla nykyistä nopeampaa, mikä ei välttämättä ole mahdollista pitkään työttömänä olleen henkilön kohdalla.

Suurimmat muutokset liittyvät TE2024-udistukseen, jolla valtion työllisyys- ja elinkeinopalvelut siirretään kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta alkaen. Kuntien työllisyyteen liittyvät rahoitusvelvoitteet tulevat uudistuksen myötä kasvamaan ja vastuu palveluista tulee lakisääteiseksi. Kuntien tulee järjestää palvelut yhteistoiminta-alueilla niin, että lainsäätäjän vaatimukset väestöpohjasta täyttyvät. Myös Vihdin kunta käy parhaillaan neuvotteluja yhteistoiminta-alueesta.

Uudistuksen myötä työttömyysturvan rahoitus tulee olemaan kunnan kustantama portaittain, 100 työttömyysturvamaksupäivän jälkeen. Myös palkkatukikustannukset kuuluvat jatkossa kunnille. Nykyisessä kunnan työllistämismallissa kunta säästää työmarkkinatuen kuntaosuudessa, kun työtön siirtyy työllistymistä edistävään palveluun ja/tai työttömyysehto täyttyy palkkatukityöllistämisen jälkeen ja henkilö siirtyy ansiosidonnaiselle tai peruspäivärahalle tai avoimille työmarkkinoille tai koulukseen. Vuonna 2025 kunnan on tarkoituksenmukaista saada henkilöt pois aidosti työttömyydestä saamalla heidät työllistymään avoimille työmarkkinoille, koulutukseen tai eläkkeelle. Jatkossa valmennus- ja koulutuspalvelut työllistymisen edistämiseksi, vapaaehtoisten valmennuspalvelujen kehittäminen kustannustehokkaaksi ja vaikuttavaksi lisäpalveluksi henkilöille, joiden työllistyminen vaatii enemmän tukea, ovat toimivia keinoja.

Vihdin kierrätyskeskus on onnistunut hyvin tehtävänsä eri osa-alueilla ja toimintaa on kehitetty vuosien varrella. Muutokset lainsäädännössä,

asiakkaiden tavoitteissa ja asiakasohjautumisessa ovat kuitenkin johtaneet tilanteeseen, jossa kunnan resurssien ja nykyisen kustannusrakenteen näkökulmasta on syytä arvioida työllistämistoiminnan tulevaisuutta Vihdin kierrätyskeskuksessa.

Valmistelija	Janne Jalonen janne.jalonen(at)vihti.fi , p. 044 0421287 Niina Hiltunen etunimi.sukunimi(at)vihti.fi , p. 040 1685451
Esittelijä	Kunnanjohtaja Erkki Eerola
Ehdotus	Kunnanhallitus päättää selvittää Vihdin kierrätyskeskustoiminnan jatkoa muuttuneessa toimintaympäristössä.
Käsittely	Työllisyyspäällikkö Janne Jalonen oli paikalla kokouksessa esittelemässä asiaa.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.
Tiedoksi	Työllisyyspalvelut